

RELIGION OCH INTEGRATION

Integration – det handlar inte om att göra alla lika, det handlar om att fokusera vår gemensamma uppgift som människor och troende utan att vi ger avkall på vår tro och vår identitet. Vi respekterar varandra, vi försöker inte förvandla varandra till varandras avbild.

Vi är alla Guds avbild. Kristna och muslimer är Guds avbild. Gud är större än kristendom och islam. Genom vår tro försöker vi närma oss Gud och få gemenskap med Gud och kraft från Gud. Men det är gemenskapen med Gud och kraften från Gud som är det viktiga, inte den tradition genom vilken vi får kontakt med Gud.

Vi gläds över att Gud är stor och möter i olika religioner och olika kulturer. Vart vi än flyttar på jorden är Gud där. Vi överges inte.

Fungerar religionen så – eller skiljer den oss? Ser vi på de andra som de som tror fel och skall omvändas? Eller ser vi på den andra med respekt, tolerans och till och med glädje?

I den gemensamma värdegrunden för Guds hus i Fisksätra, som hämtat inspiration i den värdegrund som togs fram för Källan i Fisksätra, det gemensamma rådgivningscentrat, markerar vi tydligt att vi vill leva i respekt och tolerans med varandra och inte försöka omvända varandras församlingsmedlemmar.

Det handlar mer om psykologi och personlighetsutveckling än om att utbreda sanningen. Vissa människor absolutifierar från sin egen uppfattning. Det är därför inte bara mellan dem som tillhör de olika religionerna det finns skillnader i uppfattning, skillnaderna kan också vara stora mellan muslim och muslim, mellan kristen och kristen.

Frågan, när vi möts, är var vi har vårt hjärta, i det egna eller det gemensamma. Detta är inte speciellt för kristendom – islam, inte ens för livet med Gud. I början av 70-talet hade vi en sekteristisk period i politiken. Inom vänstern var det till sist bara en som hade rätt ideologi, jag själv.

Det finns muslimer som menar att man inte kan bygga ett gemensamt Guds hus med de kristna. Det finns kristna som menar att muslimer tror fel och skall omvändas. Det finns kristna som menar att det är fel när Sofia församling anställer en imam för arbete på Fryshuset fast där finns många muslimer.

Att lägga betoningen på rätt lära är naturligtvis nödvändigt men det är också farligt. När hjärnan tänker utan att hjärtat är med blir det fanatiskt. När hjärtat får tänka blir det som i samtalet mellan Jesus och Simon Petrus. "Simon, Johannes son, har du mig kär?" "Ja, Herre, du vet att jag har dig kär." Där börjar det och där slutar det.

Rätt lära handlar om att se på varandra med Guds ögon, inte att bygga skyddsmurar kring det egna. Vi har mer gemensamt än vi är medvetna om. Det är något tidlöst och gemensamt i vårt möte med Gud. Jag tänker ibland att muslimerna i Fisksätra umgås med Gud på samma sätt som schartauanerna på Västkusten i Sverige och jag har fått höra av dem att jag är som en sufisk mystiker.

Kamrater – vad höves oss mera?

Arrangörer till detta seminarium är Diap Praxis/Europeiska integrationsfonden inom EU, Stockholms stadsmission, Guds-husprojektet i Fisksätra och Centrum för samtidsanalys. Europeiska integrationsfonden bidrar med medel som medfört att deltagaravgiften kunnat sänkas för dem som tillhör Centrum för samtidsanalys' nätverk. Bidraget betyder också ett vi får moraliskt stöd, det vi gör är så viktigt att vi får detta stöd.

Stockholms stadsmission finns med på banan i Fisksätra sedan några år, när tanken på ett engagemang i Fisksätra växte fram i ett samtal mellan Marika Markovits och mig. Vi är oändligt glada för detta, dels för de resurser personellt och ekonomiskt som kommer oss till del men också för den energi detta ger. Pernilla Landin och Waffa Rahbi utvecklar detta.

Guds hus-projektet bara fanns där en dag, idén kom från Gud, och alla tyckte det var framtidens väg. Henrik Larsson är projektledare och samordnar S:t Konrads församling, muslimska kulturföreningen och Nacka församling i Svenska kyrkan. Vi gläder oss över stödet från Anders Arborelius, Eva Brunne och inte minst Nackas kyrkoherde Carl Dahlbäck.

Centrum för samtidsanalys grundades i slutet av 90-talet som en politiskt, religiöst och ekonomiskt helt fristående ideell förening. Vi har aldrig fått en krona av kyrkan, däremot en dryg halvmiljon av regeringen en gång. Vi vill inte uppfattas som en del av det kyrkliga systemet, vi är inga kyrkliga systemlakejer, vi har en enda trohet, trohet mot sanningen. Vi vill studera värderingsförskjutningar, och driver bl a religionsdialog om existentiella frågor mellan judar, kristna och muslimer. Vi har ett seminarium om året. Detta är vårt 12:e seminarium. Jag vill gärna med tacksamhet nämna Morton Narrowes namn. Detta hade inte kunnat börja utan honom och även om årets tema inte inkluderar judendomen finns judendomens ande inom oss. Centrum för samtidsanalys fick frågan om att leda arbetet på att ta fram en gemensam värdegrund för Guds hus. Vi har funnits med i projektet från början. Vi tror på det. Vi ser fram emot den dag då kristna och muslimer går upp till samma hus för att be. En judisk församling har vi tyvärr inte i Fisksätra, det är ett fattigdomsbevis.

Världsfreden börjar i Fisksätra. Den börjar naturligtvis överallt, men på varje ort har de som bor där ansvar för freden. I Fisksätra är nu ca 60 % av folket muslimer. Det skapar speciella relationer till islam, i skolan, i affärerna, i gatubilden. I Fisksätra lever glokalsamhället. Jag vågar påstå att där finns en mjuk atmosfär, en avspänd anda, en djup gemenskap, en vänskap, en tillit, ett förtroende. Allt detta är resurser redan nu som vi varit med om att skapa. Men det kan utvecklas.

Moskén och kyrkan har en gemensam uppgift, att få människor i Sverige att ta Gud på allvar.

Historisk och geografisk exposé

I Andalusien såg jag i Västgotiska museet i Toledo mässböcker från 7 - 800-talet med parallell text på arabiska och latin. Jag vet inte än om detta betyder att de kristna talade arabiska eller om muslimer deltog i de kristna gudstjänsterna, men många anser att det periodvis var väldigt avspänt och tolerant mellan judar, kristna och muslimer. Det kan idag bränna till i diskussionen om Maimonides reste till Egypten frivilligt eller om han flydde, men periodvis var förhållandena avspända.

På Balkan har islam funnits sedan Istanbul erövrades på 1400-talet, ja redan tidigare. Islam hör med till Europas själ. När jag var barn sades det att det fanns muslimer i Albanien men man visste kanske inte hur stark den muslimska traditionen är på Balkan. Jag har själv upplevt den i Bosnien och Makedonien.

Tyvär är inte historien alltid föredömlig. I ett kristet kloster i Bosnien, Vargklostret, upplevde jag en obehaglig aggressiv stämning från munkarna mot muslimerna. Det hade mer politiskt än religiöst ursprung men blockerade glädjen i tron.

I Sverige har kyrkan tagits i anspråk för nationella intressen. Vi fick religionsfrihet först 1951. Judiska gudstjänster tilläts på vissa platser i landet från 1780-talet. Offentlig muslimsk bön var förbjuden före 1951. Vi har i praktiken haft muslimer i landet sedan 1970-talet. Ännu när Centrum för samtidsanalys startade religionsdialogen 1998 var muslimerna inte den självklara del av det offentliga livet de är idag.

I Syrien och på Västbanken har jag upplevt respekt, harmoni och tolerans mellan kristna och muslimer. Man lever sida vid sida. Men ändå finns det negativa undertoner. Religionen skapar identitet som leder till segregation. Man vill inte att barnen gifter sig med någon av den andra religionen.

Kärleken växer oberoende av religion. Vi måste komma fram till ett gemensamt förhållningssätt som tillåter unga människor att älska varandra som den de är och inte tvinga endera parten att konvertera. Det handlar om respekt, tolerans och livsglädje.

Den makedonska filmen Innan regnet faller visar på religionens identitetskapande betydelse. De äldre, som minns det stora kriget, ser det gemensamma över religionsgränsen, de vet att den store fienden är gemensam och har mustasch och vrålar och sprider död och förintelse, men de yngre ser den som avviker från den egna identiteten som fiende och skjuter till och med på grannen om han tillhör den andra religionen.

Religion och vetenskap

Vi Västerlandet har alltid exporterat vapen till Orienten. Orienten har aldrig exporterat vapen påminde mig min vän Hasan Hanafi första gången vi träffades. Orienten har exporterat vetenskap. Orienten har förmedlat den antika grekiska kulturen till oss.

Vi i Västerlandet har en tradition av korståg och herrefolksmentalitet mot Orientens folk. När frankerna kom stred kristna och muslimer sida vid sida mot korsfararna. När Jerusalem erövrades av araberna fick inte en droppe blod spillas men när 4:e korståget nådde Konstantinopel flöt blodet halvmeterhögt på gatorna, sägs det.

När det osmanska riket föll samman efter 1:a världskriget gick engelsmän och fransmäns självsvåldigt in och delade upp Orienten mellan sig. Fransmännen tog över Syrien och Libanon, engelsmännen Irak, Jordanien och Palestina. De var inte inbjudna, de kom likt korsfararna och lade beslag på makten.

Araberna

Kristna och muslimer lever i gemensam påverkan av varandra. Impulser ges och tas. Ett exempel är bildstriden 6 - 700-talet. Den religiösa konsten blev under påverkan av islam nonfigurativ, vilket inte var så främmande för den kristna traditionen som det idag kan verka. Det handlade om att aktivera det andra budet, Du skall inte göra dig någon bildstod eller avbild av något i himlen eller på jorden, 2 Mos 20. Det budet hade uteslutits och är fortfarande uteslutet ur Tio Guds bud.

Under seklernas gång har vi importerat mattor med nonfigurativa mönster och andra föremål från den arabiska kulturen. Litteraturen har skapat gemenskap. Tusen och en natt har kittlat fantasin. På senare tid har Mafouz blivit en brobyggare. För att nämna något.

Judendom, kristendom och islam är en del av Europas själ. Jag hoppas på mer och mer integration och glädje över vårt gemensamma liv. Jag hoppas att rädslan för den andra skall vändas i glädje över den andre. Att Turkiet politiskt skall bli den självklara del av den europeiska gemenskapen det redan är i realiteten. Till exempel.

Vi behöver muslimerna i vårt land. Islam tillför viktig energi. Liksom kristendomen har en självklar plats i den del av världen där det en gång började. Den kristofobiska traditionen i Saudi och andra delar av Orienten är lika fattig som en gång det svenska enhetssamhället.

(© Bengt Wadensjö, välkomstanförande till Religionsdialogen 28–29 mars, 2011.)